

POSTANOWIENIE

Dnia 4 sierpnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Elżbieta Karska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maria Szczepaniec

SSN Grzegorz Żmij

w sprawie ze skargi M. G.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Najwyższym w sprawie o sygn. II CSKP [...], z udziałem Skarbu Państwa - Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 4 sierpnia 2022 r.,

1. oddala skargę;

2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz adwokat E. Ł. kwotę 147,60 zł (sto czterdzieści siedem złotych i sześćdziesiąt groszy) w tym 27,60 zł (dwadzieścia siedem złotych i sześćdziesiąt groszy) podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej M. G. przez adwokata z urzędu w postępowaniu skargowym;

3. nieuiszczoną opłatę od skargi, od której M. G. został zwolniony, przejmuje na rachunek Skarbu Państwa.

UZASADNIENIE

Pismem z 6 czerwca 2022 r. M. G. (dalej także jako: skarżący) zastępowany przez profesjonalnego pełnomocnika ustanowionego z urzędu wniósł o

stwierdzenie przewlekłości w postępowaniu przed Sądem Najwyższym w sprawie II CSKP 1269/22 (poprzednio: I CSK 132/22 oraz V CSK 172/21), zasądzenie na swoją rzecz od Skarbu Państwa – Sądu Najwyższego sumy pieniężnej w wysokości 20 000 zł, a także przyznanie pełnomocnikowi skarżącego zwrotu kosztów pomocy prawnej świadczonej z urzędu w sprawie ze skargi na przewlekłość postępowania.

W uzasadnieniu skargi podniesiono, że 1 marca 2021 r. pełnomocnik skarżącego z urzędu sporządził dla niego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z 21 września 2020 r., V ACa [...], zaś 7 kwietnia 2021 r. otrzymał odpowiedź Skarbu Państwa – Dyrektora Aresztu Śledczego w G. na tę skargę kasacyjną.

Skarga kasacyjna została przyjęta do rozpoznania postanowieniem Sądu Najwyższego z 28 stycznia 2022 r.

Zdaniem skarżącego przebieg postępowania świadczy o przewlekłości postępowania, ponieważ Sąd Najwyższy dopuścił się ponad dziewięćmiesięcznego okresu bezczynności od 12 kwietnia 2021 r. (data wpływu sprawy do Sądu Najwyższego) do 28 stycznia 2022 r. (data przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania).

Poza tym od 28 stycznia 2022 r. do dnia wniesienia skargi na przewlekłość nie został wyznaczony termin posiedzenia w celu merytorycznego rozpoznania sprawy, co świadczy, zdaniem skarżącego, o dalszej bezczynności, trwającej już prawie 5 miesięcy. Tym samym skarżący oczekuje na rozpoznanie jego sprawy już ponad rok.

W odpowiedzi na skargę na przewlekłość postępowania Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego wniósł o jej odrzucenie, względnie o jej oddalenie w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2018, poz. 75 z późn. zm., dalej: ustawa o skardze na przewlekłość postępowania) – strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Równocześnie stosownie do art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Przewlekłość postępowania może nastąpić zarówno wtedy, gdy sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w ich następstwie dochodzi do zwłoki w rozpatrzeniu sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego: z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15; z 16 lutego 2022 r., I NSP 262/21; z 18 maja 2022 r., I NSP 121/22).

Ustawa nie określa wprost, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że naruszeniem prawa strony do rozpoznania

sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki jest m.in. wielomiesięczna beczynność sądu polegająca na niewyznaczeniu rozprawy, trwająca co najmniej 12 miesięcy (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 marca 2007 r., III SPP 3/07; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 68/18; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; z 16 maja 2019 r., I NSP 28/19; z 21 maja 2019 r., I NSP 21/19; z 14 czerwca 2019 r., I NSP 37/19; z 2 lutego 2021 r., I NSP 2/21; z 16 lutego 2022 r., I NSP 262/21), jakkolwiek w części orzeczeń wskazuje się, że także krótsza, np. ośmiomiesięczna beczynność sądu, naruszyć może prawo strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Podobnie przyjmował Naczelny Sąd Administracyjny (zob. postanowienia NSA: z 7 lipca 2006 r., I OPP 64/06; z 24 kwietnia 2008 r., I OPP 16/08; z 4 czerwca 2008 r., I OPP 20/08; z 24 lipca 2008 r., I OPP 23/08 oraz z 21 kwietnia 2010 r., II OPP 10/10). Ten utrwalony standard orzeczniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Jednakże powinien on być stosowany przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania i w szczególnych przypadkach domniemanie to może być wzruszone (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19).

W powołanym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że znamiona przewlekłości przypisuje się z reguły dopiero kilkunastomiesięcznej lub dłuższej beczynności sądu drugiej instancji w wyznaczeniu terminu rozprawy odwoławczej. Kilkumiesięczny okres oczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej mieści się w pojęciu rozsądnego terminu, w którym sprawa może oczekiwać na jej rozpoznanie. Jedynie wyjątkowo krótsze okresy beczynności mogą uzasadniać stwierdzenie przewlekłości postępowania (postanowienia Sądu Najwyższego: z 22 lipca 2014 r., III SPP 123/14; z 12 stycznia 2022 r., I NSP 234/22; z 18 maja 2022 r., I NSP 121/22).

Zgodnie z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy,

niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Z art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie z dnia 4 listopada 1950 r. wynika obowiązek takiego zorganizowania systemu jurysdykcyjnego, aby właściwe sądy mogły podołać rozstrzyganiu spraw sądowych w rozsądnych terminach.

Także art. 6 § 1 k.p.c., nakłada na sąd powinność przeciwdziałania przewlekaniu postępowania. Z mocy art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. te procesowe dyrektywy mają odpowiednie zastosowanie do postępowania także przed Sądem Najwyższym.

W tym zakresie nie wyłączają bezprawności zachowania sądu okoliczności złej organizacji pracy, zwiększenie się wpływu spraw do sądu, czy niewystarczająca obsada wydziału (postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 2 lutego 2021 r., I NSP 2/21). Oczywiście, nie jest to równoznaczne z tym, że brak bezzwłocznego wyznaczenia rozprawy zawsze prowadzi do odpowiedzialności deliktowej organu.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z 25 listopada 2020 r., I NSP 163/20, sama długotrwałość postępowania nie oznacza, iż doszło do przewlekłości postępowania. Zachodzi ona, gdy postępowanie jest długotrwałe, prowadzone rozwlekale i trwa ponad konieczność wyjaśnienia okoliczności faktycznych i prawnych niezbędnych do rozstrzygnięcia, będących w związku przyczynowym z działaniem lub bezczynnością sądu. Aby rozstrzygnąć zatem, czy zwłoka w dokonaniu czynności jest nieuzasadniona, należy rozważyć nie tylko okres zaniechania jej dokonania, ale także konkretne realia sprawy i jej kontekst sytuacyjny. Należy przy tym pamiętać, że czas trwania postępowania wyznaczany jest nie tylko poprzez czynności sądu, ale także przez aktywność stron.

Jak wynika z ustaleń poczynionych w niniejszej sprawie, skarga kasacyjna wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w [...] 5 marca 2021 r., do Sądu Najwyższego wpłynęła 12 kwietnia 2021 r. i zarządzeniem z 19 kwietnia 2021 r. została przydzielona sędziemu referentowi, zaś postanowienie o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania zapadło 28 stycznia 2022 r.

Mając na uwadze powyższe rozważania prawne i okoliczności faktyczne – w szczególności fakt, że od wpłynięcia skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego do zakończenia pierwszego etapu jej merytorycznego rozpoznania („przedsądu”) nie upłynęło dwanaście miesięcy, na mocy art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, skarga podlega oddaleniu.

O wynagrodzeniu pełnomocnika ustanowionego z urzędu w postępowaniu ze skargi na przewlekłość w łącznej kwocie 147,60 zł, orzeczono na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania oraz § 21 ust. 3 w zw. z § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (tekst jedn. Dz.U. 2019, poz. 18 ze zm.).

Na podstawie art. 100 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28 lipca 2005 r. (tekst jedn. Dz.U. 2021, poz. 2257 ze zm.) w zw. z art. 102 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, Sąd Najwyższy zwolnił skarżącego od obowiązku uiszczania opłaty od skargi na przewlekłość postępowania i nie obciążył go tymi kosztami.

[as]